

Proglas

članom Jugoslovanske narodne stranke in vsem volilcem kraljevine Jugoslavije

Jugoslovanska narodna stranka je končno priznana in odobrena, ker je izpolnila vse pretežke zakonite pogoje za ustanovitev politične stranke.

Težke politične, gospodarske, socialne, kakor tudi parlamentarne razmere so napotile nas in naše prijatelje, da poiščemo zdravila in rešitev teh razmer z USTVARITVIJO nove, sodobne in splošne narodne organizacije z imenom: »JUGOSLOVANSKA NARODNA STRANKA«.

Ustvarjajoči program in stranko smo se predvsem držali načela: SVOBODA, PRAVIČNOST IN ENAKOST VSEH JUGOSLOVANOV!

Niti starostrankarske razlike, niti verske, pokrajinske, plemenske ali stanovske niso bile in ne bodo zapreka ali kamen spodtike v našem delu. EN KRALJ, ENA DRŽAVA, EN NAROD — to je najvišje načelo Jugoslovanske narodne stranke.

Splošno preustrojevanje, ki je objelo z gospodarsko, socialno in politično krizo ves svet, je zadelo tudi našo lepo domovino, našo mater Jugoslavijo. To preustrojevanje je privedlo mnoge države do težkih in nezaželjenih dogodkov. To križanje predvojnih, zastarelih političnih generacij in načel z novimi in mladimi generacijami ter s sodobnimi načeli otežkoča skoraj v vsaki državi pravilni parlamentarni potek in je privedlo parlamentarizem v krizo. Splošna želja in potreba po izmenjavi ostarelih političnih generacij bi utegnila izzvati burjo v političnem življenju naroda, če ne krene pravočasno po pravi poti, ki ustreza volji in potrebam naroda.

Jugoslovanska narodna stranka si je nadela težko nalogo, da izpelje vse te težnje in želje, ki jih čutimo zelo potrebno tudi pri nas, po legalni in parlamentarni poti in da znova poživi zamrlo politično in parlamentarno moč ter pravice naših volilcev.

Veliko in težko nalogo je prevzela na sebe in na svoja mlada, toda močna pleča Jugoslovanska narodna stranka, in sicer v času razdrobljenosti starih političnih generacij, ki hočejo še vedno voditi državo po zastarelih in opušenih nazadnjaških potih. Te stare generacije še ne spoznavajo potrebe po spremembi ljudi in načel ter se krčevito oklepajo oblasti in poti, ki naroda nikakor ne vodijo k blagostanju. Tako vodenje politike še bolj pov čuje takó gospodarsko, kakor tudi parlamentarno krizo ter zavira napredek države in naroda. Jugoslovanska narodna stranka je šele poklicana in zmožna, upreti se z vso energijo takemu dosedanemu delu v naši lepi, močni in prirodno bogati Jugoslaviji.

S to težnjo je Jugoslovanska narodna stranka pred osmimi meseci razvila svoj program in svojo delavnost med narodom in se ji je posrečilo, da je izredno naglo naletela na navdušen in topel sprejem pri volilskih množicah, da je vzvalovala narod in ga pridobila za sebe. Obvladajoča velike težave in ovire, na čelu z novimi političnimi silami, z mladimi generacijami in z jasnimi načeli je Jugoslovanska narodna stranka srečno dosegla, da se je razširila po vsej Jugoslaviji, kjer je brez ozira na verske, plemenske, krajevne in starostrankarske razloge pritegnila k sebi borce iz vseh stanov in postavila svoje organizacije v vseh volilnih okrožjih ter se predstavila narodu in državi kot močna politična organizacija.

Program Jugoslovanske narodne stranke je program novih generacij, program ljudi zanesljive roke, trdne volje in poštene duše. To je program sodobnih teženj in vsakdanjih potreb! To je program, ki izvira iz naroda za narod in državo!

Borimo se za svobodo, pravico in enakost vseh državljanov naše domovine. Jugoslovanska narodna stranka zahteva: splošno in tajno volilno pravico, zborovalno svobodo in prostost dogovorov, tiskovno svobodo, najširše samouprave ter reorganizacijo finančne, gospodarske in socialne politike.

Jugoslovanska narodna stranka zahteva neodvisnost sodišč in najostrejšo preganjanje korupcije.

Zahtevamo pravilno in pošteno politično moralo ter močno zaščito kmetov, delavcev, obrtnikov in trgovcev. Zahtevamo zaposlitev in dejansko zavarovanje delavcev ter zaščito in možnost dela vseh delavcev, obrtnikov, in trgovcev.

Jugoslovanska narodna stranka zahteva varčevanje v državnem in samoupravnem proračunu in popolno razdolžitev kmetov ter vseh malih pridobitnikov v državi.

Jugoslovanska narodna stranka zahteva, da se v naši državi zaposle samo naši podaniki in SINOVI NAŠE ZEMLJE, fizični in intelektualni delavci, in da se vsi tuji podaniki odstranijo s teh mest, da ne bodo več odjedali kruha in zaslužek onim, ki so ustvarjali to državo in ki jo bodo varovali in branili.

S tem programom in s temi idejami smo prepričani, da delamo v dobrobit kralja, države in naroda in se obračamo, zavedajoči se velike dolžnosti in težke naloge, ki nas čakata pri vpostavljanju normalnega parlamentarnega življenja in gospodarskega blagostanja, z vero v uspeh na vse člane Jugoslovanske narodne stranke in na vse volilce v Jugoslaviji, da krenejo v strnjenih in gostih vrstah pod zastavo programa Jugoslovanske narodne stranke v borbo za pravo parlamentarno življenje v srečo in ponos svoje domovine in svojih pokolenj.

Volilci, pristopajte vedrih čel in iskrenih src k programu in razviti zastavi Jugoslovanske narodne stranke z vero v zmago!

Člani Jugoslovanske narodne stranke, razširjajte in ustvarjajte svoje organizacije in bodite vedno pripravljeni, da se zavzamete za svoje in strankine pravice povsod in vselej brez strahu in z moško besedo! V borbi za Jugoslovansko narodno stranko se borite za svojo in svojega naroda dobrobit.

Naprej!

Živela kralj in narod!

Živela Jugoslovanska narodna stranka!

Glavni odbor

Dr. Ivo Potokar,
predsednik akcijskega odbora za
dravsko banovino:

V borbo

za resnično novo, ne navidezno,
politično življenje

Moč naroda leži v njegovi enotnosti, upoštevanje njegove volje v njega izživljanju, udejstvovanju. Čim jačja je aktivnost volje, tem hitreje je dosežen njen uspevek.

Pri točnejšem pregledu postavk o političnem udejstvovanju v dravski banovini se pokaže sicer razumljiv, a nenavaden zaključek, da velik del gospodarskih krogov, še večji del delavstva, pretežna večina kmečkoga stanu in skoro vsa inteligenca svobodnih poklicev, ne kaže razumevanja za politično udejstvovanje, kamoli veselja za politično aktivnost. Iz tega sledi logičen zaključek, da široke plasti naroda ali ne čutijo nobene potrebe za sodelovanje pri reševanju političnih vprašanj ali nočejo sodelovati iz enostavnega razloga, ker se pri obravnavanju teh vprašanj njih volja kratkomalo ne upošteva, tako da se zdi brezplodna vsaka potrošnja najmanjše energije.

Oboje pa je zlo za narod.

Politična brezbržnost, mlahava apatija leni svežost, miselnost, odpornost, povzročajo gnobne izrodke, sebičnosti podvige, odpirajo se na stečaj vrata izkoriščanju in nemoralu, narod sam pa zaide kaj kmalu v zastojo, kjer ugasne vsako delovanje. Kakor se resnično pretvarja stoječa voda v gnulobo, prav tako je samó v pokretu življenje in samó delovanje, ponavljano vsak dan, nam zagotavlja življenje in svobodo.

Politična abstinenca, zajedljiva kljubovalnost je po učinu povsem istovetna apatiji, ko se z njo le gnoji in priliva razbohotenju delovanja onih, zoper katere je naperjena sicer živa, a neučinkovita kljubovalnost. Le smeletu in delavnemu gre bodočnost, le aktivna borba izvojuje zmago.

Pred resnico ni treba zakrivati oči. Dejstvo je, da široke plasti naroda, ki niso v odvisnostnem odnosu, stoje politično ob strani. Kdor tega ne verjame, naj se potrudí in naj gre med narod, da ga o tem narod sam prepriča. Iskati temu vzrok, ni težko. Po delu in metodah, krivdi in namenu se zaključuje vsaka sodba.

V sodbi smo si bržčas edini z onimi, stoječimi politično ob strani, nismo si pa edini v tem, da bi morda še naprej gledali od strani, izza vogla.

Kdor misli še naprej voglariti, svobodno mu, samo če čaka na povratek starih časov, utegne čakati do mraka. Komur pa so sedanje politične metode všečne in s slavošpevom sodeluje, naj póje lepo dalje, nikogar nočemo z vsiljivostjo motiti.

Naša usmerjenost drvi preko ruševin preteklosti v bodočnost, kjer bo izbrisana vsaka sled političnega trnja in osata sedanjosti, zoper katero se borimo. Stari politični ljudje uporabljajo stare politične metode, ker so jih navajeni, mlajša generacija pa išče ob upoštevanju izkušenosti starejših nova pota, ki jim je začetek v sedanjosti.

Naša usmerjenost se ne izživlja v razglabljanju in uporabi pojmovanj, ki so skozi desetletja dvigala in spreminjala tlak političnega barometra v naši ožji domovini, naša smer je višja in ima izvor v socialno-gospodarskem, narodnem problemu države Jugoslavije, skupne domačije vseh Jugoslovancev. Kdor kroji politična prepričanja po stari meri, naj pazi, da ne ostane v narodnem salonu navsezadnje sam v staromodni suknji.

Jugoslovansko državno in narodno misel pojmuje pravilno tako, kakor nam jo narekuje razum in duša. Jugoslovanstvo ni firma za obdržavanje na oblasti, je resnica, ki jo je treba skrbno in s taktom negovati, da se vsled napačnega ravnanja ne izpači. Ob razumevanju srbskih tradicij, hrvatskih čustvovanj in polnem spoštovanju slovenskega jezika, je treba obzirno ustvarjati enotno voljo, skupno čustvovanje. Da pa se to doseže, je predpogoj enakost postopanja v dolžnostih in pravicah, absolutna enakost nas vseh v državi. Pa ne na papirju, resnično v življenju. Kdor brezobzirno in hoto krši zakon v korist enih, v škodo drugih in s tem ustvarja nerazpoloženje, naj mu meč dell pravico, tako glasi postava že od davna in ta postava mora stopiti v veljavo.

Novo politično stanje smatramo za resnično novo. Ne v imenu, v dejanjih. Nadaljevanje starega v novi obliki je pretveza, mi pa odklanjamo pretveze, ker se te narodu škodljive in imajo le pretvezniški koristi. Mesto pretveze naj prevzame skladnost hotenja v pravcu splošno narodne koristi, skladnost volje v smeri ojačanja državne misli. Politična skupina, okužena od bolezenskih bacilov starih partij, na znotraj zlepljena, a zunaj homogena, navidezno enotna, v resnici razdeljena, ne more imeti ne upravičenosti ne življenja. Če se pri spremenjenem stanju podeljuje koncesije ob porazdelitvi oblasti in koristi po stari, navidezno neobstoječi, strankarski svoti, to ni sprememba dejstva, temveč le variacija naziva.

V našem strankinem programu je poudarjena zahteva po normalizaciji politično-demokratskega stanja.

Nezdrava atmosfera nezaupanja, tajnostnega šepetanja se mora izčistiti, ker to zahteva interes države, v svobodni izmenjavi misli in kritike je treba razbistriiti pojme. Zato zahtevamo svobodo tiska, ki naj se sicer drži zakona, služi pa izključno le resnici.

Zdravo javno politično delo mora biti podvrženo resnični in iskreni kritiki, mora biti stalno pod nadzorstvom, zato hočemo svobodo zborovanja.

Pravijo, da si demagog, če pokažeš na rak-rano našega javnega življenja. Pa naj pravijo, kar hočejo, korupcijsko zlo moramo zatreti v korenu. Kdor se še zdaj v teh časih gospodarske bede koristi na debelo na škodo narodnega premoženja, s tem pred zid, ki ostane hladem, če je tudi oškropljen s krvjo.

Ljudje, ki so vodili našo politiko od stvaritve države dalje takó, da je morale v državnem interesu priti do preloma, nimajo pravice,

Dr. Milan Metikoš,
narodni poslanec in predsednik Jugo-
slovanskega narodnega kluba:

Novi državni proračun

Izdatki presegajo 10 milijard dinarjev. Skupni narodni dohodek v državi znaša okrog 30 milijard dinarjev. Pokojnine zvišane za 185 milijonov dinarjev. Dohodki davkov, carin, trošarin in taks so nižji za več sto milijonov dinarjev. Izvoz blaga in deželnih pridelkov je znatno manjši. Slabe trgovinske pogodbe zaradi težkih zaščitnih carin.

Te dni se v narodni skupščini sprejema državni proračun za leto 1934/35. in sodeluje v razpravi veliko število narodnih poslancev. Vlada nacionalna stranka ima 285 poslancev. Jugoslovanska narodna stranka je kot edina opozicijska stranka s svojimi 10 poslanci v narodni skupščini podvrгла ostri kritiki novi državni proračun, dokazuje, da je prevelik in da ga sedanje naše narodne gospodarske moči ne bodo mogle prenesti. Narodni poslanci Jugoslovanske narodne stranke so navajali, kako so cene vsega, kar kmet vzgoji in pridelava, padle tako, da ne morejo biti nižje, dočim je nasprotno vse ono, kar kmet kupuje, vsak dan dražje.

Narodni poslanci Jugoslovanske narodne stranke zahtevajo, da se zniža zemljarinski davek, ker je spričo tako slabih cen kmečkih pridelkov previsok in je v tej obliki ter višini neznesljiv. V naši državi imamo okrog 380.000 raznih oseb, ki prejemajo plačo kot uradniki, zvaniki, upokojenci ali invalidi. Zanje se porabi nad pet in pol milijarde dinarjev na leto, kar da okrog 470.000.000 Din na mesec. Če upoštevamo kmečke dohodke iz prodaje žita, dobimo sila žalostno sliko. V naši državi se pridelava na leto 23.000.000 meterskih stotov pšenice; če bi prodali vso to množino po ceni 100 Din stot, bi dobili vsega skupaj komaj 2.300.000.000 Din. Pridetek koruze v naši državi znaša na leto 29.000.000 meterskih stotov. Računajmo povprečno ceno po 60 dinarjev za 100 kg, dobimo komaj 1800 milijonov dinarjev, če je prodano do zadnjega zrna. Jasno je torej, da bi prejeli v primeru, da bi prodali vso našo pšenico in vso koruzo prav do zadnjega zrna, jedva štiri milijarde in sto milijonov dinarjev, za same plače pa je treba po državnem proračunu okrog pet in pol milijarde dinarjev. O tem bi morali temeljito razmišljati tudi oni narodni poslanci vladne nacionalne stranke, ki omogočajo s svojimi 285 glasovi v narodni skupščini izglasovanje tako težkih obremenitev izčrpanega narodnega gospodarstva, kakor tudi sprejem novega državnega proračuna, katerega naše narodno gospodarstvo ne more prenesti.

Opozicijski poslanci Jugoslovanske narodne stranke so poleg ostalih razlogov opozarjali tudi na razliko tečaja našega dinarja v tujini napram tečaju v notranjosti države in so dokazali, da je Českoslovaška znižala vrednost svoje valute za šestino zato, ker je hotela, da bo denar doma cenejši in da se dvigne izvoz industrijskih izdelkov iz države, kar se bo Čehoslovakom tudi posrečilo. Narodni poslanci Jugoslovanske narodne stranke so opozarjali vladno večino tudi na dobro valutno politiko v Ameriki, kjer je bila znižana kupna moč dolarja zato, da se omogoči večja zaposlitev brezposelnih delavcev in da se omogoči povečanje produkcije.

Prav tako so opozarjali ti opozicijski poslanci vladno večino na to, da ni denarja v prometu, ker je tezavriran pri bogatih ljudeh in bi ga bilo treba z žigosanjem ali z zamenjavo bankovcev spraviti na dan. Ves ta skriti in prometu odtegnjeni denar, ki ni nujno potreben svojim lastnikom za njihove potrebščine, naj bi se naložil v državne denarne ustanove, in sicer z nalogo, da se z njegovo pomočjo omogoči izvrševanje javnih del v vseh krajih države in da pridejo na ta način do zaposlitve, dela in zaslužka vsi oni, ki iščejo delo in ga danes ne morejo najti.

Jugoslovanska narodna kot opozicijska stranka zahteva preko svojih narodnih poslancev v narodni skupščini, da se izda zakon proti korupciji in zakon proti industrijskim ter trgovskim kartelom, da se zniža cena njihovega blaga in se spravijo v ravnatežje s cenami kmečkih pridelkov, česar vsega pa velika vladna nacionalna stranka s svojimi 285 narodnimi poslanci noče niti slišati niti upoštevati, ker jim pač gre dobro in zato ne razumevajo narodnih skrbi.

Dalje zahteva Jugoslovanska narodna stranka preko svojih poslancev v narodni skupščini, da se ukinejo nepotrebne zaščitne carine za industrijske izdelke, ki ne potrebujejo zaščite, da bomo tako mogli dobiti ugodne trgovinske pogodbe z industrijskimi državami v korist naših kmečkih pridelkov, s čimer se ne bi le dvignile cene kmečkih pridelkov z ozirom na večje povpraševanje, temveč bi se istočasno tudi znatno znižale cene uvoženega industrijskega blaga zaradi večje ponudbe in konkurence. Ker so pa vsi tovarnarji in veletrgovci vpisani kot člani vladne nacionalne stranke, imajo tudi vladni narodni poslanci nujnejši interes na zaščiti tovarnarjev in veletrgovcev, kakor pa na zaščiti dvanajstih milijonov kmetov poljedelcev. Zato je pa tudi mogoče, da ima v naši državi velike zaslužke in dobre službe nad 65.000 tujih direktorjev, uradnikov in delavcev v raznih tovarnah, dočim imamo istočasno nad 200.000 domačih sinov, zasebnih nameščen-
cev brez strehe in brez kruha, ker

se zanje ne zanima in jih ne upošteva velika vladna nacionalna stranka in ker je za njo važno le ono, kar in kakor hočejo veleindustriji, bančniki, veleposestniki in veletrgovci. Prav zato propada naš kmet in so uničeni naš delavec, mali obrtnik in mali trgovec, dočim so ostali močni edino le tuji tovarnarji in vsi ostali, ki so narodne in gospodarske vrste popolnoma izsesali in ki so našo državo na njenih dohodkih prikrajševali za več milijard vsako leto.

Opozicijska Jugoslovanska narodna stranka zahteva tudi preko svojih narodnih poslancev v narodni skupščini, da se spremenijo tako finančna, kakor tudi trgovinska politika primerno dejanskim gospodarskim močem in da se skričijo vsi izdatki na najnižjo mero, da naše gospodarstvo ne bo izpostavljeno udarcem, ki se ne dajo tako lahko popraviti. Toda vladna nacionalna stranka noče tudi spremeniti davčnega zakona, kakor tudi noče dati narodu zahtevane državljanske in politične svobode, ker je ta nacionalna stranka ne le konservativna, temveč tudi reakcionarna. Niso ji mar skrbi in težave naroda, temveč ji je le za to, da — vlada nad narodom. Ta nacionalna stranka se zaveda, da ni nastala niti po volji naroda niti ni vzniknila iz njega, temveč da

zato tudi nima skrbi za težke nepravilne naroda. Prav zato pa glasuje ta nacionalna stranka ne le za zvišanje zemljarine, kar je sprejela lansko leto, temveč glasuje tudi za nova bremena na narodno gospodarstvo, kar je izglasovala nedavno in kakor glasuje tudi sedaj s svojimi 285 poslanci za novi državni proračun, ki ga naše narodno gospodarstvo ne bo moglo nikakor prenesti.

Toda, ta vladna nacionalna stranka naj se zaveda tudi polne odgovornosti za to in tako delo pred narodom, kar bodo občutili tudi vsi oni, ki se bodo v imenu te vladne nacionalne stranke obračali na narod — pred volitvami. Takrat bo znal narod tudi vladni nacionalni stranki za tako delo izreči — svojo sodbo. In ta sodba mora priti čimprej!

O politični nemoralni...

Marsikomu se zdi čudno, da se naenkrat pojavlja v svetu toliko nemorale, zlasti pa v političnem življenju. Kdo je povzročitelj teh senzacionalnih razkritij, ne pove nihče, res pa je, da zelo smrdi. Politična nemoralna slavi svoje orgije in ne more se polesti njen rjoveči glas, iz katerega v gosti, nerazčlenjeni vrsti izzvenevajo udarci: afere, skandali, nasilja, umori, podkupovanja itd. Čeprav so razni Staviskiji že v grobu in mnogi pomagači blizu ječe, se zdi, da bosa in gola Pravica ne bo zmožla trnjeve fakirske promenade k svojemu zadščanju...

sklicujoč se na avtoriteto politične izkušnosti, še nadalje zahtevati, da se jim prizna ponovno vodstvo, ker je ravno po njih prišlo do tega, proti čemur se borimo.

Besedna borba ne zaleže, to vemo, potrebna je organizacija, zato hitimo, da se pripravimo za borbo na terenu!

Tako mislimo, tako hočemo!

Kdor je enakih misli, naj pristopi, nato pa hitro dalje, čas je dragocen, pričakovani vrišč se že približuje...

Dr. Stjepan Bačić,
narodni poslanec stubiškega okraja
in podpredsednik Glavnega akcijskega odbora Jugoslovanske narodne stranke:

Parlamentarna borba

Komu so res pri srcu vse
narodne pravice in zahteve?

V širšo javnost prihaja le malo poročil o oni težki borbi poslanskega kluba Jugoslovanske narodne stranke, ki se vodi z 10 člani proti ogromni večini 285 vladnih poslancev sedanje Jugoslovanske nacionalne stranke.

Dočim objavlja dnevni tisk o govorih naših poslancev le tu in tam kak majčken in izvleček, ki navadno izgubi svoj pomen in smisel.

Prinašajo nasprotno dnevnik izčrpne govore vladnih poslancev, med njimi celo popolnoma polemičnega značaja.

Taktika vladne politike je v tem, da, če že ne more s pozitivnimi zakoni preprečiti našega dela med narodom in naših govorov v narodni skupščini, vsaj zmanjša možnost objavljanja govorov naših poslancev v javnosti, da bi jih tako kolikor le mogoče zamolčala. Ta vladna večina ima s svojim šefom in desetimi podšefi stranke v svojih rokah dvoje važnih orožij proti nam: svoj

lastni ter odvisni subvencionirani tisk (neodvisnega tiska razen naših listov sploh ni), ki vsaj za sedaj nima niti interesa niti možnosti, da bi nas upošteval.

Mi pa imamo proti temu dvema silama svoje adute: skupščinsko galerijo, ki z ustnim izročilom razširja naše borbene skupščinske govore v javnosti. Imamo nadalje naše shode in zborovanja po vsej državi, povprečno 10 do 20 večjih in manjših zborovanj, na katerih volilske množice izčrpno obveščamo ne le o našem programu, temveč tudi o našem skupščinskem delu. Obenem razširjamo naše razmnožene govore na podlagi stenografskih skupščinskih zapisov.

Končno se je pa tudi naša javnost že naučila v dolgotrajnem razdobju čitati med vrsticami.

Letošnja parlamentarna sezona se je pričela pred proračunsko razpravo z razkrivanjem korupcijske afere narodnega poslanca g. Husejina Kadića in z njegovo izročitvijo sodišču; v to razpravo se nismo spustili le z iznašanjem celotnega vprašanja korupcije pri nas, temveč povodom mojih interpelacij tudi z debato o socialnih problemih.

Čeprav se je vladna večina trudila, da bi se te debate omejile le na konkretni primer Husejina Kadića in na konkretni primer mojih interpelacij glede zaposljevania tujih delavcev ter težkih življenjskih pogojev nekaterih tovarn Tekstilne industrije, se nam je vendar posrečilo prisiliti vladno večino da se je ob tej priložnosti razpravljal cel niz teh vprašanj in je bil moralni pritisk tako močan, da smo naleteli na ODOBRAVANJE tudi pri mnogih poslancih vladne večine.

Da se proti korupciji konkretno ni nič sklenilo, niti da se ni za rešitev socialnih problemov dosegel noben konkreten uspeh, ni naša krivda, temveč je tega kriva malodušnost in slabost vladne večine.

Ob priliki načelne proračunske debate so govorili vsi naši poslanski tovariši ter podvrgli celotno notranjo in gospodarsko politiko vlade temeljiti in dokumentirani kritiki, ki je zopet tako impresionalna poslance vladne večine, da

so tudi oni brez izjeme ostro kritizirali vladno politiko — seveda zopet brez političnih kousekvenc in rezultatov, ker so kljub tem kritikam vendar vsi, izvzemši nas, glasovali za proračun v načelu.

V specialni debati so naši poslanski tovariši uspešno kritizirali posamezna ministrstva in delo v teh ministrstvih, narodna skupščina pa se je še posebno dolgo zadrževala na kritiki prometne politike prometnega ministra g. Lazze Radivojevića. Tu so vstali celo nekateri vladni poslanci z bivšim prometnim ministrom g. Androm Stanićem na čelu in trdili, da je bila v tem ministrstvu sklenjena cela vrsta škodljivih pogodb za gradnjo železniških prog v korist tujih tvrdk. Ta dvoboj se bje še sedaj ob ogromnem zanimanju tako narodnega predstavnštva, kakor vse javnosti.

Naš klub glasuje tudi v podrobnostih proti proračunom vseh mi-

nistrstev, izvzemši proračuna vojne in zunanega ministrstva.

Naši poslanski tovariši imajo v tej parlamentarni borbi izredne parlamentarne, kakor tudi politične izkušnje: parlamentarna izkušnja je v tem, da se nam je posrečilo s spretno taktiko, borbenostjo in pa s pravilnim iznašanjem resničnih dejstev dati smer in ton skupščinskim debatam, čeprav nas je malo. Druga izkušnja pa je, da vladna večina zaradi našega energičnega nastopa proti korupciji in drugim zlorabam oblasti ne bo mogla zamolčati vseh teh afer, temveč bo morala dovoliti vsaj razpravljanje o njih. Politična izkušnost pa je v tem, da vladna večina ni niti po svoji osebni sestavi niti po osebnih nasprotstvih raznih skupin v svoji sredini ter niti po svoji nemoči zmožna izvesti kakršnokoli napredno reformo v političnem, valutnem, finančnem, gospodarskem ali socialnem pogledu.

V slehernem teh vprašanj so si sodeč po govorih teh vladnih poslancev, njihova stališča diametralno nasprotna in je tako vsaka pozitivna akcija z njihove strani nemogoča.

Zanimivo je, da izmed slovenskih poslancev v debati o korupciji in socialnih vprašanjih ni nihče govoril, v načelni proračunski razpravi zelo malo, enako pa tudi v specialnih debatah le malokateri.

Delo naših poslancev v narodni skupščini

Da je izdelava zdravega državnega proračuna, zlasti v sedanjem času splošne težke gospodarske krize, zelo težavna in nevhvaležna zadeva, ne dvomi nihče. Ne gre tu le za suhe številčne postavke, ki jih sestavi finančno ministrstvo in jih predloži v odobritev narodni skupščini, temveč je treba te mrzle številke dobro proučiti in ugotoviti z vso objektivnostjo ter popolnim spoznanjem resnice, ali jih bo narod tudi zmožal brez škode za svoj gospodarski obstoj in za svoj nadaljni vsestranski napredek. Da so žrtve danes bolj, kakor kdajkoli, nujno potrebne in da jih mora narod v interesu svoje močne državne skupnosti tudi v znatni meri doprinesati, je razumljivo že samo ob sebi. Pri vsem tem pa je tudi nujno potrebno, da se loti celotno narodno predstavnštvo svoje težke in velike naloge, vsebovane v proučitvi in odobritvi državnega proračuna, brez pristranskih predsodkov, z upoštevanjem vseh dejstev in napak, vseh narodnih potreb in plačilnih zmožnosti ter upravičenosti prav vseh državnih izdatkov. Poslanec Jugoslovanske narodne stranke so se tega svojega dela in teh svojih nalog lotili s polnim razumevanjem, objektivno, energično in dosledno ter so v teku proračunske razprave v zvezi s posameznimi postavkami in celotnim notranje- in zunanepolitičnim, gospodarskim in socialnim položajem iznesli na dan mnoge važne, resnične in mnogokrat porazne ugotovitve. O teh nastopih hočemo obveščati vsaj v glavnih obrisih naše naročnike, čitatelje, člane in somišljenike, da tako spoznajo veliko skrb, poštenost, ljubezen in močnost nastopa onih vrlih, čistih mož, katerim so izrekli svoje zaupanje in v katerih roke polagajo skrb za svojo bodočo usodo. Čeprav mnoge ugotovitve bole in skele, se ne smemo strašiti in opuščati ničesar, če vemo, da je nujno potrebno za ozdravljenje našega gospodarskega, političnega in javnopravnega življenja.

V proračunski razpravi dne 26.

februaria je imel med drugimi poslanci Jugoslovanske narodne stranke daljši stvaren in odločen govor tudi poslanec g. dr. Milan Metikoš, iz čigar govora bomo objavljali v splošnem izvlečku najzanimivejše odstavke, ki naj ilustrirajo vsaj skromno sedanje razmere in delo naših sicer maloštevilnih, pa zato tem bolj agilnih in požrtvovalnih narodnih poslancev za našo skupno, boljše bodočnost in napredek.

Kje se skriva naš denar?

Silno pomanjkanje gotovine ima svoj pravi, najgloblji vzrok v skrivanju denarja pri posameznikih in pa v njegovem iztihotapljanju v tujino. Zaradi brezvestnosti takih ljudi, ki prav gotovo niso zavedni, poštenu in dobri državljani, mora trpeti vse naše gospodarsko in javno življenje. Zaradi takih brezvestnežev hirajo najboljše sile naroda in države brez vsakega zanesljivega izgleda in kolikor toliko opravičenega upanja na izboljšanje razmer. Zato je velevažna naloga in dolžnost vlade, da nemudoma s primernimi ukrepi in brezobzirno preišče, kje se dejansko skriva vsa tezavirana gotovina. Za vzgled si vzemimo bratsko Českoslovaško, ki je storila v tej smeri vse, kar je bilo potrebno. Čehoslovaki se prav dobro zavedajo, da nimajo svojega českoslovaškega denarja v tujini in so se zato lotili valutne reforme doma s polno gotovostjo uspeha. Pri nas pa se dogajajo primeri, da posamezni tuji dobavitelji raznih predmetov za našo državo dobivajo pri naših državnih blagajnah denar, ki ga ne puščajo pri Narodni banki, niti ga ne nalagajo v drugih naših bankah in v našem gospodarstvu, temveč ga izvažajo v tujino na razne načine in po raznih poteh ter tamkaj s spekulacijami na škodo dinarja ustvarjajo posebne cene in diktirajo posebne pogoje naši državi pri nabavah blaga v bodočih razdobjih. In mi smo brez moči, da bi to preprečili. Imel sem prilož-

nost izvedeti od nekega strokovnjaka, kako so neke velike denarne ustanove s pomočjo posebnih računov z nabavami in transakcijami raznih valut olajševale izvažanje valut v tujino.

Zato je nujno potrebno, da se sklenejo in izdajo vsi potrebni ukrepi, da se ugotovi, koliko bankovcev in gotovine je med našim narodom in koliko v tujini. Obenem pa naj se izvedejo vse potrebne posledice napram vsem onim, ki so naš denar izvažali v tujino in naj se z njimi postopa po posebnih predpisih, enako pa naj se store primerni energični koraki tudi proti vsem onim, ki so tezavirali denar doma, da se spravi ves ta denar zopet v obtoč. To bi se doseglo najboljše s pomočjo vpisovanja notranjega posojila preko naših državnih in ostalih denarnih zavodov za finansiranje in izvajanje velikih javnih del. Brez denarja se ta dela ne morejo začeti niti se ne morejo vršiti državne dobave, za katere se morajo potrebna denarna sredstva direktno iskati.

Nedavno se je pripetil v Zagrebu primer, da se je našlo po smrti nekega starca, ko je prišel notar, da popiše njegovo premoženje, v blagajni kar 18 milijonov dinarjev v tisočdinarskih bankovcih, zloženih v skladih med železnimi stenami, torej izven prometa in obtoča. Starec je bil namreč mnenja, da je tako najboljšje, ker bi do svojega denarja, če bi ga naložil v kako banko, najbrže ne mogel vsak čas in poljubno priti, v blagovni kredit se ga pa tudi ni upal vtakniti, ker ni vedel, kakšne so razmere in ali bo dobil svoj denar nazaj. Zato je rajši enostavno sedel na denarju. Takih primerov je na stotine in tisoče. Zato bi bilo nujno potrebno, da bi se denar zlogosal ozlroma bi se bankovci zamenjali z novimi. Na ta način bi se ustvarila možnost točno videti in ugotoviti, kje se denar skriva. Smatram, da je sedaj za to najskrajnejši trenotek in se pozneje ne smemo več čuditi, če bi te potrebne korake opustili, da bi nastopile še težje razmere, kakor pa nas tlačijo danes.

Iz vrst naših voditeljev in borcev

dr. Stjepan Bačić

Narodni poslanec spodnje-stubiškega okraja pri Zagrebu in podpredsednik glavnega akcijskega odbora Jugoslovanske narodne stranke g. dr. Stjepan Bačić se je rodil dne 12. decembra leta 1890. v vasi Novakih, ki so bili l. 1900. priključeni k mestni občini Karlovcu v savski banovini. Rodil se je kot trinajsti otrok revnih kmečkih staršev, ki so nadarjenega dečka po končani ljudski šoli kljub svojemu težkemu položaju poslali v karlovaško gimnazijo. V šolo je g. dr. Bačić hodil polnih osem let, dan za dnem, peš po 7 kilometrov daleč ob največjih fizičnih težavah. Teda prav ti fizični napori, kakor tudi pozneje intenzivno sokolsko delo so ga fizično ojeklenili. Vsa leta svojega gimnazijskega študija je bil na vsem zavodu najodličnejši dijak in je kot tak po opravljeni maturi leta 1910. dobil štipendijo karlovaške mestne občine za nadaljevanje pravnih nauk na zagrebškem vseučilišču.

Ko je končal z najodličnejšim uspehom pravne nauke v Zagrebu, se je hotel posvetiti karijeri vseučiliškega profesorja. To njegovo namero pa mu je preprečil izbruh svetovne vojne. G. dr. Bačić je moral obleči vojaško suknjo in odrediti na bojno polje. Kot rezervni častnik je prebil skoraj vso vojno na italijanskem bojišču, leta 1918. pa je bil kot politično sumljiv in nezanesljiv jugoslovanski nacionalist kazensko poslan s posebnim kazenskim oddelkom na albansko fronto, kjer je bil postavljen pred vojno sodišče zaradi konspiriranja s sovražniki monarhije.

Kljub temu, da je nevarno zbolel za tifusom in malarijo, je bil poslan s transportom vojnemu sodišču v Maribor. Dva meseca pred prevratom je v Zagrebu dezertiral in se s pomočjo zvestih prijateljev uspešno skrival do zgodovinskega 28. novembra leta 1918., ko se je še bolan stavil na razpoloženje vojnemu oddelku bivšega narodnega sveta v Zagrebu.

Poslan je bil v Belovar, kjer mu je poveril takratni poveljnik mesta in sedanji senator g. Peter Teslić delikatne misije, da očisti čazmanski in pozneje tudi virovitiški okraj s svojimi vojaškimi oddelki ropajočih in divjajočih zelenih kadrovcov, kar je izvršil z vso taktičnostjo in tudi brez preliivanja krvi.

Po likvidaciji vojaških oddelkov

narodnega sveta je vstopil v politično upravno službo pri okrajnem glavarstvu v Belovaru, ki jo je pa zapustil že leta 1919. in prešel kot sodni pristav najprej k belovarskemu, nato pa še h karlovaškemu in djakovskemu sodišču.

Kot agilni javni in prosvetni delavec je naletel na velike težave in je zato izstopil iz državne službe ter se posvetil prostemu poklicu. Meseca maja leta 1921. je vstopil kot odvetniški pripravnik v neko odlično odvetniško pisarno v Belovaru, leta 1924. pa je že odprl lastno odvetniško pisarno v Spodnji Stubici, kjer živi in deluje še danes.

S politiko se je pričel baviti še kot gimnazijec, ko je s svojimi tovariši izdajal litografirani časnik »Zvezda« v Karlovcu. Takrat je pripadal karlovaški omladini, ki je bila že v tistih nevarnih dneh jugoslovansko orientirana.

Po prevratu in končani svetovni vojni je živahno sodeloval v Radićevem kmečkem pokretu, uspešno pa se je uveljavljal tudi na kulturnem in publicističnem polju, urejeval je list »Neodvisnost« v Belovaru. Pri skupščinskih volitvah leta 1931. je bil izvoljen za narodnega poslanca g. Petra Živkovića v spodnje-stubiškem okraju, pa se izredno živahno udeležuje na organizaciji Jugoslovanske narodne stranke skupno s svojimi poslanskimi tovariši.

MARENBERG.

Pomembna in odločna vsebina, ki jo ima že prva številka »Edinosti«, zlasti pa program Jugoslovanske narodne stranke sta povzročila v teh težkih časih med tukajšnjim ljudstvom veliko zanimanje in Vas z veseljem pozdravljamo. Vaš pomembni program nam kaže, da so pri nas še tako veliki in pošteni ljudje, ki so pripravljene postati rešitelji nas malih, zapostavljenih in trpečih ljudi. Že takoj ob prvi številki se je priglasilo pri meni več članov in naročnikov, katerih naslove Vam pošiljam, da mi pošljete še nekaj prvih listov, ker je povpraševanje po njih veliko. Vaš načrt ocenjujem ljudje kot najboljši od vseh dosedanjih strank. Pripravljen sem pomagati vam s svojimi mnogimi prijatelji vred pri vašem hvalevrednem in za ves narod koristnem delu. Navdušenje ljudstva na vas bodri na vaši poti in v nadaljnjem boju. — P. F.

